

Redaktör: Ann Törnkvist, 08-522 456 66, ann.tornkvist@arbetarenzenit.se

När skräp är en smaksak

De kallar sig dumpster divers, engelska för containerdykare. Eller skraldare, skräpare på danska. I stället för att spatsera med matkorg i butiken letar de grönsaker i containern bakom. Och egentligen, var går gränsen för skräp, när skräpet fortfarande går att äta? Arbetaren Zenit rapporterar från Köpenhamn.

Varje dansk slänger ut mer än 800 kilo avfall om året, och i butikernas containrar hamnar de bra varorna med skadade förpackningar vid sidan av möjligt bröd och mosiga tomater. Kanske är inte avfall alltid synonymt med vad som ligger i papperskorgen?

Det är det i alla fall inte för utbytesstudenten Zosia, som inte vill ge sitt efternamn. Större delen av vad som fyller hennes skafferi fyllde tidigare en av Köpenhamns många containrar. Stora påsar rotfrukter. Olika frön och bönor. Tre-sorterssallad i plastförpackning. Hon ska göra skraldar-middag, och drar fram allt möjligt. Potatis. Lakrits till innan maten. Men två påsar morötter hamnar i papperskorgen – med dem har hon väntat för länge.

– Ett av problemen med att skralda är att man blir girig efter skräp. Det är märkligt. Man står i containern och tänker, nej, de har inte slängt ut något bra i dag. Fast det egentligen är en bra sak. Och när man hittar något så tar man med sig massor, mer än man äter. Vi har pratat mycket om det i vårt kollektiv, att bara ta det vi behöver, och lämna kvar resten till andra.

Det är egentligen först det här året Zosia har börjat skralda. Där hon är uppvuxen, hade det varit nästan omöjligt. Där går varorna på extrapris tills de är ruttna, och även om man ville så läser folk sina containrar noga.

– Jag fick ett stipendium, så att jag kunde läsa i Danmark, men det är rätt stor skillnad på de pengarna och vad man behöver för att leva i Danmark. Så berättade min väninna om containerdykning här, och så tänkte jag, perfekt. Så behöver jag inte oroa mig för att överleva. Det är inte så att jag inte köper mat om jag behöver något särskilt. Men nästan allt jag äter kommer från containrar.

Enligt gratistidningen 24timer har man i danska folketinget börjat diskutera möjligheterna att låta affärerna ge bort mat med kort datum ansvarsfritt till välgörande ändamål.

TIPS: För den egna dumpstersturen

✓ **Ha på dig** ett par bra skor för på botten, om du måste klättra i, kan det finnas både vassa och ruttna saker. Långärmad och byxben kan också vara bra.

✓ **Ta med** en ficklampa för att se ved som är okej, och vad som borde ligga kvar i containern.

Danmark slänger mest mat i Europa, 800 kilo per person och år. I Sverige är siffran cirka 500. En skraldare visar hur man räddar mat.

Ellen Trane Nørby är politisk ordförande i partiet Venstre, och den som tagit upp förslaget.

– Varje år går 46 000 ton mat till spillo bara i butikerna, och spaghetti blir ju inte dålig från en dag till en annan bara för att datumet för "minst hållbar till" är överskridet. Därför vill vi göra det möjligt för affärerna att ansvarsfritt ge bort den sortens mat, säger hon om förslaget.

ALLA SER DET INTE som en lika enkel process. Vem ska ta ansvar om någon blir sjuk i så fall? Hos en del humanitära organisationer, exempelvis FødevarerBanken (som redan nu arbetar med att samla in mat som ska slängas och servera den igen), är man orolig för att det ska bli problem med distribution, och ansvar.

– Det ska finnas riktlinjer för korrekt hantering, som verksam-

heterna självklart ska hålla sig till. Förslaget från Venstre är bra, men det ska backas upp med medel för att få effekt. Vi har inte resurser att ta emot mer än vi gör nu, säger Thomas Fremming, grundaren av FødevarerBanken.

En del butiker har i stället tagit hand om ärendet själva. Hos Meyers Deli, en av landets lyxigare delikatessbutiker, berättar servitrisen att allt bröd som blivit över går till Mændenes hjem, där hemlösa kan övernatta, vid dagens slut. Och den ekologiska butiken Egeføldt har satt en lapp på sin container. "Här finns inget skräp att hämta. Allt går till Den Flytande Byn".

HOS ZOSIA BÖRJAR ugnspotatisarna bli knapriga, och hon blandar dressing medan hon pratar. Om sitt största fynd, en dyr stekpanna med lite skadat emballage. Om och ett par paket fyllda minipaprikor, så goda att det var det enda hon åt i en vecka. Om hur hon en gång mötte två andra skraldare i en container, och hur märkligt det blev, bara tyst tittande medan hon väntade på att kanske hälsa och kanske utbyta tips. I stället tog de vad de skulle och gick utan ett ljud.

Containerdykare framstår inte som särskilt välorganiserade. Snarare består deras värld av många öar av individer som gör samma sak, lite

var för sig, eller som mest med sina vänner. Men en sökning på internet ger en bra bit över 2 000 träffar. Ett par inlägg i lev-billigt fora, filmer på Youtube, hela hemsidor och artiklar. Tonvis av tips. En del skriver om möten med poliser, eller containerägare. De förstnämnda oftast trevligare än de senare.

– Jag förstår inte det där. Eller på ett sätt förstår jag butikerna. Jag handlar ju inte där. Men samtidigt inte. Det är ju saker de har slängt ut. Jag har inte haft så många dåliga upplevelser själv. Mest hört om andra. På butiken runt hörnet började de läsa sina containrar. Men sedan var det som om de tyckte synd om oss, och ställde ut en låda packad med riktigt god mat utanför containern. Rätt snällt.

PÅ POLISSTATIONEN berättar man att jo, det är förbjudet. Först ägs skräpet av den som slängt ut det, ifall de skulle ändra sig, och rätten att ångra sig upphör när sopbilen kommer. Vill man veta vad som händer i stunden när både sopbilen och ägaren står där får man ringa en jurist.

När Zosia tar ut potatisen ur ugnen och har fiskat upp den sista falafeln ur oljan är det svårt att föreställa sig att allt upphittats mellan ruttna grönsaker och sur mjölk. Det pirlar av timjan i näs-

borrarna. Efter alla containerdykarsidor med tips för de pankade är följdfrågan om Zosia hade gjort samma sak om hon var rik. Hon pausar lite. Sen säger hon, med övertygelse.

– Jag har pengar nog att köpa mat. Det verkar bara dumt när det ändå bara ligger där.

MOA ASKLÖF-PRESCOTT
utrikes@arbetarenzenit.se

FAKTA Matspill

✓ **Danskarna** genererar mest avfall i Europa, i snitt 802 kilo per person och år, medan tjeckerna slänger minst med 306 kilo.

✓ **För Sverige** är siffran 512 kilo per person och år, ganska nära den genomsnittliga europeén med 524 kg.

✓ **Som avfall** i undersökningen räknas "hushållsavfall samt därmed jämförigt avfall från annan verksamhet", alltså även butikernas sopor.

✓ **Av allt avfall** som slängs i Sverige står matbutiker för cirka 100 000 ton om året.

✓ **"Bäst före"**-dag är en kvalitetsmärkning, innan datumet är passerat garanterar producenten att livsmedlet smakar som det ska. Sista förbrukningsdag är däremot en märkning av när produkten blir dålig.

Källor: Miljöportalen.se, Expressen, Livsmedelsverket